

всіх видах діяльності. У міжособистісних контактах можливі конфлікти і розриви через надмірні вимоги і очікування до оточуючих; конкурентні відносини з людьми через порівняння себе з ними, заздрості, ревнощів; недолік близьких і довірчих відносин. Тобто, як ми можемо бачити, дане питання маловивчене стосовно професійної діяльності офіцера ДСНС України, а також особистості майбутнього офіцера – курсанта НУЦЗУ.

Список бібліографічних посилань

1. Гаранян Н. Г. Перфекционизм и психические расстройства. *Современная терапия психических расстройств*. 2006. № 1. С. 31–40.

2. Гаранян Н. Г., Холмогорова А. Б. Перфекционизм, депрессия и тревога. *Московский психотерапевтический журнал*. 2001. № 4. С. 18–48.

Одержано 15.03.2018

Рассматриваются особенности феномена перфекционизма в структуре личности будущего офицера ГСЧС Украины. Раскрываются особенности перфекционизма в процессе приобретения профессиональной идентичности будущим офицером.

Ключевые слова: перфекционизм, профессиональная идентичность, профессиональная самоидентификация личности.

УДК 159.98

Тетяна Василівна СЕЛЮКОВА,

старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9038-2775>;

Лейла Владиславівна ЄВГЛЕВСЬКА,

студентка 3 курсу соціально-психологічного факультету Національного університету цивільного захисту України (м. Харків)

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ТА ДЕСТРУКТИВНІ УСТАНОВКИ В ОСІБ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОІЗОЛЯЦІЇ

Розглядаються особливості девіантної поведінки та деструктивних установок у міжособистісних відносинах у осіб з різним рівнем самоізоляції. Розкривається суть поглядів зарубіжних та вітчизняних психологів на досліджувані феномени. Розглядаються результати емпіричного дослідження за даною темою.

Ключові слова: самоізоляція, самотність, міжособові відносини, невроз, девіантна поведінка, деструктивні установки.

У теперішній час дослідження соціальної установки залишається однією з актуальних проблем сучасної психології. У сучасному суспільстві взаємодія особистості, сім'ї і соціуму здійснюється в умовах якісного перетворення суспільних відносин, які викликають не тільки позитивні, але і негативні зміни в різних сферах соціального життя. Різні труднощі, що виникають в процесі адаптації представників тих чи інших соціальних груп до сучасної життєвої ситуації, породжують деформацію міжособистісних зв'язків, роз'єднання поколінь, втрату традицій.

Самоізоляція – це системна, інтегральна якість особистості, що виявляється в критичній життєвій ситуації. У вітчизняній літературі аналіз ізоляції, самотності, відчуженості стосувався проблеми психічного стану в екстремальних умовах (О. А. Кузнецов, В. І. Лебедев, Б. Ф. Ломов, В. Н. Мясіщев, Н. Ю. Хрящева, С. Т. Юрських та ін.), неможливості знайти емоційний відгук (К. А. Абульханова-Славська, Є. І. Головаха, А. Г. Ковальов, І. С. Кон, Б. Д. Паригін та ін.). Д. Перлман і Л. Пепло пишуть, що один з представників психоаналізу Г. Зілбург розрізняв самотність і відокремленість. Самотність він вважав сутністю «нормальною», що виникає в результаті відсутності конкретного «когось». Причинами самотності є такі риси особистості як нарцисизм, манія величчя і ворожість, а також прагнення зберегти інфантильне почуття власної всемогутності. Одна з найбільш характерних рис самотності – це специфічне відчуття повної заглибленості в самого себе [1].

Першим фактором, що впливає на можливе формування орієнтації і установки особистості на самотність являється вплив психологічної схильності до виключення себе з активної взаємодії з тими чи іншими соціальними групами. Провідна роль належить соціокультурним факторам – це вплив сім'ї на ранніх етапах соціалізації особистості, активне спілкування з людьми, яким можна довіряти, встановлення з ними взаєморозуміння. Відсутність таких відносин формує страх перед оточуючими, навіть тими, що входять в найближче оточення і це підсилює природну схильність до самоізоляції. Велике значення також

має інтернетизація процесів комунікації. Деструктивні установки, які пов'язані з самоізоляцією – це прояв несвідомої готовності людини до певної реакції, дії чи вчинку. У спілкуванні вони ускладнюють взаєморозуміння і заважають побудувати конструктивний діалог. Установки формуються під впливом життєвого досвіду, проте не зводяться тільки до нього, так як людина має можливість вибору в інтерпретації досвіду, а також можливість переглядати та демонтувати їх. При таких установках виявляється наявність відкритої і завуальованої жорстокості до оточуючих, схильність до необґрунтованих узагальнень негативних фактів, а також обґрунтований негативізм [2].

Вихідним для розуміння девіантної поведінки служить поняття соціальної норми, яка розуміється як межа, міра припустимого (дозволеного чи обов'язкового) в поведінці або діяльності людей, що забезпечує збереження соціальної системи. Соціальні норми служать засобом орієнтації соціальної поведінки кожної особистості або спільності людей в певній ситуації і засобом контролю за їх поведінкою з боку суспільства [2]. Відхилення від соціальних норм можуть бути: позитивні, які спрямовані на подолання застарілих норм або стандартів і пов'язані з соціальною творчістю, що сприяють якісним змінам соціальної системи; негативні, що дезорганізують соціальну систему та призводять до її руйнування, що й впливає на виникнення девіантної поведінки [3].

Незважаючи на велику кількість теоретичних джерел з проблеми нашого дослідження, більшість питань залишаються відкритими.

Метою роботи є вивчення особливостей девіантної поведінки та деструктивних установок в міжособистісних відносинах у осіб з різним рівнем прояву самоізоляції. Загальна вибірка досліджуваних складала 60 респондентів. За допомогою «Експресдіагностики рівня соціальної ізолюваності особистості» Д. Рассела та М. Фергюссона ми розділили респондентів на дві групи: група № 1 – респонденти з високо вираженою тенденцією до самотності та група № 2 – респонденти з низьким рівнем відчуття самотності.

За допомогою методики визначення схильності до відхиляючої поведінки А. Н. Орел, ми визначили, що рівень вираженості

відчуття самотності впливає на стратегію поведінки людини в соціумі. Так у групі № 1 переважають показники за шкалами схильності до агресії та насильства, схильності до адиктивної та деліквентної поведінки; а в групі № 2 – за шкалою схильності контролю емоційних реакцій. Особи з високими показниками схильності до самоізоляції характеризуються готовністю проявляти агресію по відношенню до інших людей, це вказує на схильність вирішувати проблеми шляхом насильства, тиску та приниження партнера. Також проявляється схильність до низького соціального контролю, до відходу від реальності за допомогою зміни свого психічного стану. Крім того, такі люди більш схильні орієнтуватися на чуттєву сторону життя.

Для визначення характеру міжособистісних відносин ми використали методіку «Визначення деструктивних установок в міжособистісних відносинах» В. В. Бойко. У групі № 1 високі показники мають шкали – бурчання та негативний особистий досвід спілкування з оточуючими. Тобто такі люди схильні робити висновки про оточуючих, спираючись, в більшості випадків, на негативний досвід з минулого, що заважає будувати нормальні взаємовідносини. У групі № 2 виражена шкала обґрунтованого негативізму в судженнях про людей. Це говорить про те, що такі особи не приховують і об'єктивно оцінюють деякі типи людей, а також окремі сторони в спілкуванні.

Таким чином, отримані дані свідчать про те, що чим вище виражена тенденція до самоізоляції особистості тим яскравіше виражається схильність до девіантної поведінки та деструктивних установок у міжособистісних відносинах. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, а передбачає необхідність подальших наукових пошуків.

Список бібліографічних посилань

1. Перлман Д., Пепло Л. Теоретические подходы к одиночеству. Лабиринты одиночества. М. : Прогресс, 1989. 624 с.

2. Алексеева А. В. Факторы, влияющие на возникновение феномена социального одиночества. *Дискуссия*. 2015. № 10 (62). URL: <http://www.journal-discussion.ru/publication.php?id=1483> (дата звернення: 13.03.2018).

3. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. СПб. : Питер, 1999. 672 с.

Одержано 15.03.2018

Рассматриваются особенности девиантного поведения и деструктивных установок в межличностных отношениях у лиц с разным уровнем самоизоляции. Раскрывается суть взглядов зарубежных и отечественных психологов на исследуемые феномены. Рассматриваются результаты эмпирического исследования по данной теме.

Ключевые слова: самоизоляция, одиночество, межличностные отношения, невроз, девиантное поведение, деструктивные установки.

УДК 159.9

Олексій Михайлович СКЛЯРОВ,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Алла Андріївна ШИЛІНА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ПРОАКТИВНОЇ КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ ЗАСУДЖЕНИХ ЧОЛОВІКІВ

Розкриваються особливості проактивних копінгів у засуджених чоловіків, які відбувають покарання першим строком. Проведений порівняльний аналіз специфіки проактивних копінгів засуджених чоловіків показав статистичні відмінності у вираженості окремих показників проактивних копінгів в групах засуджених першим строком та рецидивістів.

Ключові слова: долаюча поведінка, проактивна копінг-поведінка, засуджені, чоловіки, стрес.

Засуджені, які відбувають покарання першим, другим і подальшими строками, проходять певні стадії адаптації до цієї середовища, та по різному навчаються пристосовуватися та справлятися із різними стресовими ситуаціями. Та в ході особистісних процесів, які настають в ході відбування покарання, змінюється і їх відношення до самої ситуації відбуття покарання та способів подолання складної ситуації в яку вони потрапили. Існує невелика кількість даних про їх позитивні психологічні можливості